

Motion

1977/78: 1925

av Claes Elmstedt m. fl.

med anledning av propositionen 1977/78: 164 om åtgärder mot ungdomsarbetslöshet

Ungdomens situation på arbetsmarknaden är djupt oroande trots omfattande insatser från statsmakternas sida. Arbetslöshet redan i unga år kan grundlägga sociala problem som sedan kräver stora ansträngningar att komma till rätta med. Därför behövs aktiva insatser från samhällets sida för att målet att ge alla ungdomar arbete, praktik eller utbildning skall uppfyllas. Regeringens proposition 1977/78: 164 är ett viktigt led i förverkligandet av denna målsättning.

Ungdomsarbetslöshetens struktur och omfattning visar att det behövs såväl kortsiktiga som långsiktiga åtgärder för att kunna ge alla ungdomar arbete, praktik eller utbildning. Kortsiktiga insatser krävs främst inom arbetsmarknadspolitikens ram, medan det på längre sikt framför allt är utbildningspolitiska åtgärder som erfordras.

Ungdomsskolan måste förändras och varvad utbildning, med både teoretiska och praktiska inslag för alla elever, genomföras. Detta ligger i linje med de direktiv som gymnasieutredningen arbetar efter. En totalt sett ökad sysselsättning är också väsentlig för att förbättra ungdomens situation på arbetsmarknaden.

Vi delar i huvudsak de förslag till åtgärder mot ungdomsarbetslösheten som föreslås i propositionen och vill starkt betona angelägenheten av att målsättningen att garantera alla ungdomar arbete, praktik eller utbildning snarast måste uppfyllas.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Regeringen föreslår att arbetsförmedlingarna i samråd med distriktsarbetsnämnd och planeringsråd skall utarbeta åtgärdsprogram och resultatredovisning över erbjudanden om arbete, utbildning eller praktik. Vi vill betona värdet av att sådana program upprättas. Genom nuvarande ansvarsfördelning är det naturligt att ansvaret för upprättandet av dessa program åvilar arbetsförmedlingen. Skolan har dock det primära ansvaret för de ungdomar som slutar grundskolan. Detta ansvar måste ta sig uttryck i konkreta uppföljningsåtgärder, och där har de föreslagna programmen sin givna betydelse. Därför vill vi framhålla vikten av att skolan och planeringsråden aktivt deltar i arbetet med programmen.

När det gäller praktikplatsbehovet och -anskaffningen följer propositionen utredningens förslag, dvs. kartläggning av behovet skall ske genom

de lokala planeringsråden, och anskaffning av praktikplatser skall ske genom arbetsförmedlingen. Vi vill ytterligare stryka under värdet av en nära samverkan mellan behovsinventering och anskaffning av platser.

I propositionen framhålls att lokala överenskommelser skall kunna göras om att skolan skall sköta praktikplatsanskaffningen för visst område. Detta kan vara särskilt angeläget för vårdutbildningarna, där landstingen har hand om både utbildningen och praktikverksamheten. Även för andra sektorer är det värdefullt att, där det finns väl fungerande praktikverksamhet, en överföring av denna till arbetsförmedlingen inte sker, om detta innebär försämrade förhållanden.

Det är av stor betydelse att beredskapsarbete upplevs som meningsfullt av både den enskilde, arbetskamrater och arbetsgivare. Vikten av en god introduktion och handledning kan inte nog understrykas.

Vi delar uppfattningen att ett ökat antal beredskapsarbeten bör åstadkommas på frivillig väg. Detta förutsätter att företag och myndigheter intar en positiv attityd och har en god framförhållning och medverkar i planeringsarbetet. Det är också av stor vikt vilken inställning de fackliga organisationerna intar. Vi förutsätter att också dessa medverkar till att det blir möjligt att öka antalet beredskapsarbeten inom näringslivet och inom kommunal och statlig förvaltning.

Uppsökande verksamhet i företagen är av mycket stor betydelse för möjligheterna att skaffa fram beredskapsarbeten och praktikplatser. Särskilt angeläget är detta när det gäller småföretagen, som ofta inte har kännedom om de möjligheter som finns att exempelvis utnyttja 15-kronan vid anställning av ungdomar. Positiva erfarenheter har erhållits vid verksamheten med jämkad studiegång där mindre företag har medverkat. Ökad information om gällande lagstiftning, inte minst trygghetslagstiftningen, kan bidra till att nya arbetstillfällen för ungdomar kan tas fram.

Ett betydande hinder i försöken att ge ungdomar ökade möjligheter till arbete och praktik är kravet att arbetsgivare måste vara ansluten till Svenska arbetsgivareföreningen för att få del av 15-kronan. Detta utesluter ett stort antal enskilda företagare, framför allt inom jordbruksnäringsen, genom att dessa normalt sällan har anställd personal. Nya anvisningar har utfärdats för länsarbetsnämnderna, vilket bör öka möjligheterna att skaffa beredskapsarbeten och praktikplatser hos enskilda företagare, men ytterligare åtgärder för att underlätta detta bör övervägas.

Varvad utbildning

Den alltför teoretiska inriktningen och bristen på anknytning till samhälle och arbetsliv i gymnasieskolan avhåller många ungdomar från vidare studier efter grundskolan. En målsättning måste vara att organisera skolan så att alla ungdomar känner det meningsfullt att studera. För att uppnå denna målsättning är det viktigt att hela gymnasieskolan får yrkesförbe-

redande inslag genom en ökad samverkan mellan utbildning och arbetsliv.

Enligt vår uppfattning måste en strävan vara att införa varvad utbildning för alla elever, där utbildning i skolan varvas med praktikperioder i arbetslivet. Vi utgår ifrån att gymnasieutredningen lägger fram förslag i denna riktning. Den försöksverksamhet som utredningen enligt direktiven kan bedriva bör ge mycket värdefulla erfarenheter.

Sysselsättningsutredningen har föreslagit försöksverksamhet med individualiserad utbildning för arbetslösa ungdomar där "skolmässig utbildning" skall varvas med "utbildning i arbetslivet". Vi tillstyrker förslaget men vill peka på de risker som finns för att en "parallellskola" skall utvecklas för dem som inte finner gymnasieskolan tilltalande. Målsättningen bör vara att införa varvad utbildning för alla.

I propositionen föreslås att försöksverksamheten begränsas till högst tio kommuner och totalt 200 elever. Det föreslagna systemet med individualiserad studiegång måste vara flexibelt, och en samordning mellan denna försöksverksamhet och den försöksverksamhet som kommer att bedrivas genom gymnasieutredningens försorg är angelägen.

Sysselsättningsutredningen konstaterar i sin skrivelse att en strävan bör vara att på orter med gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning åstadkomma en ökad samordning mellan dessa utbildningsformer. Vi ser en sådan samordning som betydelsefull för ett bättre utnyttjande av såväl personella som andra resurser.

De mycket stora skillnaderna i ekonomisk ersättning mellan olika typer av utbildning är ett stort problem. Medan ungdomar i gymnasieskolan endast får studiebidrag på 175 kr. per månad, kan ungdomar som i stället går motsvarande utbildning i AMS regi få upp till 75 kr. per dag. Detta förhållande kan leda till att ungdomar medvetet söker sig till arbetsmarknadsutbildning i stället för till gymnasieutbildning, vilket från många synpunkter vore olyckligt. Det är därför angeläget att problemet snarast får en lösning, och vi förutsätter att studiestödsutredningen i sina förslag inom kort beaktar dessa problem.

Sysselsättningsutredningen föreslår en rad åtgärder för att bygga ut SYO-verksamheten. Vi har också den uppfattningen att denna verksamhet bör ges utökade resurser. Behovet av ökade SYO-resurser motiveras också med att generell dispens för intagning till gymnasieskolan under höstterminen medgivits. För att detta skall ge avsett resultat måste uppföljning av eleverna ske under vårterminen, vilket ställer ökade krav på SYO-verksamheten.

Särskilt allvarlig är arbetsmarknadssituationen för de handikappade. Varje år förtidspensioneras ca 2 000 ungdomar. Över 30 000 människor under 35 år har aldrig fått möjlighet att delta i arbetslivet. Från jämlikhets- och social synpunkt måste också de handikappades rätt till arbete tillgodoses. Detta ställer också krav på arbetsmarknadsåtgärder och på SYO-insatser.

En annan mycket utsatt grupp är invandrarna. Arbetslösheten är större bland invandrarungdomarna, särskilt bland flickorna, än bland ungdomar i övrigt. Det är därför viktigt att kommuner med hög andel invandrare ges möjlighet att förstärka SYO-verksamheten.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående föreslås

att riksdagen ger regeringen till känna

1. att uppsökande verksamhet genomförs, med inriktningen att in-formera främst mindre företag om förutsättningarna för del-tagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder m. m.,
2. att målsättningen bör vara att varvad utbildning införs i gym-nasieskolan,
3. att resurserna för studie- och yrkesorientering förstärks,
4. att vad som i övrigt i motionen anförts beaktas.

Stockholm den 17 april 1978

CLAES ELMSTEDT (c)

CHRISTINA ROGESTAM (c)

LENNART BENGTTSSON (c)

OLLE ERIKSSON (c)

STINA ELIASSON (c)

ELIS ANDERSSON (c)

GÖSTA KARLSSON (c)

SVEN JOHANSSON (c)

KARL-ERIC NORRBY (c)

KERSTIN GÖTHBERG (c)

ANNE-MARIE GUSTAFSSON
(c)